

AP 1 OPTIMALT SOANTAL INDTIL FRAVÆNNING - HVAD GØR MAN, NÅR FARESTALDEN ER FOR LILLE?

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Tema fra Produktionsøkonomi Svin 2018.



Med stigende kuldstørrelse og faldende dødelighed i farestalden er udfordringen at opretholde tilstrækkelig plads.

Ledelse, godt håndværk samt evne til fastholdelse giver øget indtjening.

I et sohold er det jævnligt relevant at vurdere, om produktionen er optimal i forhold til produktionsanlæggets maksimale afkast. til de flere og flere pattegrise eller ændre sin strategi for produktionen.

Mulige "reguleringshåndtag":

1. Reducere soantallet
2. Ødelægge sektioneringen og gå over til "slangedrift"
3. Indsætte søerne i farestalden tættere på faringen
4. Ændre eventuel flerugers holddrift til "strammere model"
5. Etablere flere farestier
6. Sænke fravænningsalderen
7. Hæve egenfravænningen med mælkeanlæg
8. Hæve egenfravænningen med ændret/forbedret management
9. Udvide produktionen til et anlæg, hvor flaskehalsen er fjernet ("Going concern").

I det følgende bruges et typisk eksempel på en drift og dimensionering som regneeksempel:

- 1.000 årssøer
- 4 ugers fravænningsalder som mål (26 dage)
- Ugedrift med cirka 44 faringer pr. uge
- 18,0 levendefødte pr. kuld
- 3 % dør inden kuldudjævning, 12 % døde af levendefødte
- 230 farestier = 4,35 årssøer pr. faresti.

Udviklingen i flere levendefødte har medført, at den tidligere sektionerede farestaldsdrift med fem farestier á 46 farestier er ændret til kontinuert drift efter "slangedrift"-princippet. Dette har frigjort flere farestier til ammesøer, men kan give sundhedsmæssige udfordringer både før og efter fravæning for pattegrisene.

Nu indsættes cirka 22 søer pr. uge i samme uge som faringen og de resterende 22 søer er indsat ugen før faring. I besætningen er det ikke muligt at udskyde indsættelsen af flere søer uden at komme i karambolage med lovgivningens krav om indsættelse senest tre dage før forventet faring.

Egenfravæning = 12,7 grise pr. kuld og dødelighed på 12 % giver behov for 25 % ammesøer. Ammegrisene flyttes ud af farestalden ved fravæning.

Højst otte års levetid

Driftslederen har allerede brugt en del af de tidligere nævnte reguleringshåndtag, men effekten er ved at være "opbrugt" og der skal foretages nogle mere gennemgribende tiltag. En kortvarig løsning vil medføre, at der allerede inden for 1-2 år skal indføres nye tiltag. Levetiden for anlægget forudsættes at være maksimalt otte år. I den periode forventes kuldstørrelsen fortsat at stige, således at der om otte år forventes 20,4 levendefødte pr. kuld.

I det følgende er der regnet på disse muligheder:

1. Løbende reduktion af soantallet, så fravænningsalder og strategi i nuværende drift er opretholdt efterhånden som kuldstørrelsen stiger
2. Investering i anlæg med mælkekopper

3. Investering i ekstra farestier med afskrivning over otte år.

Metode

Økonomisk kan der nøjes med en maksimering af bedriftens indtjening før renter og afskrivninger, dog tillagt meromkostningen ved at bygge flere farestier eller lave mælkekopper i alle farestier. De forskellige scenarier vil medføre forskellig fravænningsvægt og salgsprisen korrigeres med kg-reguleringen fra Den beregnede Smågrisenotering.

Besætningsejeren vil kuldudjævne til maksimalt 14 uden mælkekopper og maksimalt 16 grise, hvis der investeres i mælkekopper. Gennemsnitlig pris for mælkestatning pr. FEsv er 9,5 kr. pr. FEsv ved to blandinger.

Oftest ville de små ændringer i soantal nok gøre, at arbejdsstyrken ville være uændret i besætningen, men her forudsættes en model, hvor arbejdslønnen beregnes efter antal årssøer.

TABEL 1. UD GANGSPUNKT SAMT GENNEMSNITLIG PRODUKTIVITET OVER ÅR 1-8, FOR DE TRE LØSNINGER

	Udgangspunkt, år 0	Løsning 1 Ingen investe- ring i anlægget	Løsning 2 Mælke- kopper	Løsning 3 Ekstra farestier
Årssøer	1000	965	1000	1021
Diegningsperiode	31,3	33,2	31,2	34,7
Kuld pr. årssø	2,28	2,25	2,28	2,23
Fravænnede grise pr. faring	15,84	17,03	16,93	17,09
Gns. grise ved soen kuldudjævning	14,00	14,00	15,05	13,28
Fravænnede pr. fravænnning	12,70	12,70	13,57	12,09
Fravænnede grise pr. årssø	36,1	38,3	38,6	38,1
Fravænningsvægt på somælk alene, kg pr. gris	6,61	6,55	6,33	6,68
Estimeret højere fravænningsvægt på mælkestatning pr. gris, kg			0,77	
Diegningsfoder, FEso	529	536	544	551
Drægtighedsfoder, FEso	952	950	949	947
Mælkestatning i FEsv pr. årssø			41,52	
% af brugte stipladser som er farestier	23	24	23	25
Normtid arbejdstid pr. so	7,99	8,05	8,07	8,04

Besætningens salgspris er beregnet smågrisenotering +20 kr. pr. gris i tillæg.

LØSNING 1: NEDGANG I SOANTAL

Faringer pr. hold tilpasses, så der aldrig skal kuldudjævnes til mere end 14 grise pr. so.

LØSNING 2: MÆLKEKOPPER

Besætningen investerer i mælkekopper i 230 farestier. Dette koster 253.000 kr. Om otte år kuldudjævnes der til 15,87 grise pr. so ved kuldudjævning. Der er 1.000 årssøer i besætningen hele tiden og antal ammesøer pr. hold er hele tiden 25 %.

LØSNING 3: EKSTRA FARESTIER

Besætningen bygger 22 ekstra farestier á 25.000 kr. pr. stk. * 1,15, fordi det er en lille tilbygning.

Dertil lægges 50.000 kr. i miljøgodkendelse. I alt investeres der for 682.500 kr. Der kan år 1 kuldudjævnes til 12,4 grise ved soen efter kuldudjævning. År 8 vil der på grund af avlsfremgangen skulle kuldudjævnes til 14 grise. Besætningen har 1.021 årssøer fra år 1-8 og der kan nu bruges 41 % ammesøer pr. hold.

I tabel 1 ovenfor er konsekvenser for besætningen regnet som gennemsnit over år 1-8. Omregnet til økonomi pr. fravænnet eller årssø fås resultaterne vist i tabel 2.

Konklusion for besætningen

Målt på omkostningseffektivitet koster det stort set ikke noget at gå ned i årssøer de sidste otte år. Men da besætningens nulpunktsomkostning pr. fravænnet ligger under forventede salgspris i markedet de næste otte år, koster denne løsning cirka 50.000 kr. årligt på bedriftsniveau i forhold til at investere i mælkekopanlæg.

TABEL 2. ØKONOMI I KR. PR. FRAVÆNNET ELLER PR. ÅRSSØ, HVIS NÆVNT, ELLER PÅ BEDRIFTSNIVEAU

	Udgangspunkt, år 0	Løsning 1 Ingen investe- ring i anlægget	Løsning 2 Mælke-kopper	Løsning 3 Ekstra farestier
Gns. salgspris + tillæg	231,9	231,1	238,0	232,8
Omkostning diegivningsfoder	24,2	23,1	23,3	23,9
Omkostning drægtighedsfoder	38,3	36,0	35,7	36,0
Tørfoder pattegrise eller Mælkeerstatning + drift	3,2	3,2	11,7	3,2
KS og soudskiftning	15,3	14,2	14,3	14,1
Vacciner søer, smågrise+ dyrlæge	11,2	11,0	11,0	11,0
Diverse stykomkostninger	8,0	8,0	8,0	8,0
DB pr. fravænnet	131,8	135,7	134,1	136,6
DB pr. årssø	4.756	5.202	5.172	5.208
Løn	37,6	35,7	35,6	35,9
Energi pr. fravænnet	5,66	5,44	5,30	5,58
Gylle	1,43	1,35	1,35	1,37
Vedligehold	5,59	5,45	5,23	5,18
Rentebesætning	2,80	2,67	2,71	2,69
Renter og afskrivninger eksisterende	44,32	43,21	41,47	41,07
Ekstra investering			0,9	2,5
I alt renter og afskrivninger	44,32	43,21	42,42	43,60
Resultat pr. fravænnet	34,39	41,89	41,52	42,36
Resultat pr. årssø	1.241	1.606	1.601	1.615
Resultat på bedriftsniveau		1.550.030	1.600.759	1.649.137
Nulpunktspris ved 7 kg (omregnet via kg-regulering)	202,6	195,1	195,5	194,6

Selv om de ekstra farestier afskrives over otte år, bliver resultat pr. årssø i gennemsnit 1.606 kr., mod 1.601 kr. ved mælkekopper. Hvis farestierne kunne være afskrevet normalt over 25 år for bygning og 12,5 år for inventar, ville resultat pr. årssø kunne være blevet 1.671 kr. pr. årssø eller cirka +1.706.000 kr. pr. bedrift om året ved at bygge flere farestier.

Flere farestier er altså bedre end mælkekopanlæg, og desto længere "anslået" restlevetiden for lokaliteten, desto mere fornuftigt er det først at bygge farestier, og udskyde mælkekopanlæg. Hvis man har en konkurrencedygtig fremstillingspris, er det også bedre at få flere søer via investering i flere farestier, end at holde soantallet konstant. Nedgang i søer vil nok oftest ses på bedrifter, hvor antal fravænnede grise pr. hold skal holdes konstant over årene. 50.000 kr. i manglende bundlinje ved at gå ned i søer i eksemplet, svarer "kun" til at der skal hentes 1,35 kr. pr. fravænnet gris i bedre produktivitet efter fravænning end i de to andre eksempler.
